

Opnieuw Dassen in het Meerdaalwoud

In mei 1980 ontving de milieuvereniging 'Het Vossenhol' het bericht dat eerlang Dassen zouden kunnen worden opgenomen in het dierenasiel van deze vereniging. Prompt werd de 'Dassenwerkgroep Meerdaalwoud' opgericht, die zich voornam deze bedreigde diersoort nieuwe kansen te geven. Er zou worden uitgekeken of deze dieren in het uitgestrekte Meerdaalwoud na uitzetting zouden gedijen.

Eerst werden zoveel mogelijk inlichtingen ingewonnen over het voorkomen van dit dier in Vlaanderen. Het bleek hierbij dat Dassen in het Vlaamse landsgedeelte hoogst waarschijnlijk enkel nog voorkomen in de Voerstreek, waar ze contact maken met de populaties in Nederlands Limburg. Van de Heer R. Reylandt, lid van 'Jeunesse et Nature' kreeg de werkgroep belangrijke informatie over de dassenbevolking van Meerdaalwoud. Hieruit bleek dat de soort nog niet zo lang geleden de ongelijke strijd met de mens had verloren.

Over dit roofdier, dat in de praktijk een schuwe alleseter is, schreef Reylandt in 1974 het volgende:

'Gedurende de Tweede Wereldoorlog lag de bevolkingsdichtheid van de Das in Meerdaalwoud hoogstwaarschijnlijk even hoog als in de Beneden-Semois voor de vergassingscampagne. Eén dier per 100 ha. Tussen de jaren 1946 en 1950 werden een tiental Dassen gedood door een jachtwachter. Nu nog kan men de diepe grachten zien (tot 4 m diep) die uitgegraven werden om de dieren te vangen met behulp van honden. Het is nochtans hoofdzakelijk de vergassing door kooldioxyde die de Das heeft uitgeschakeld. Deze systematische uitroeïingscampagne had plaats in 1953-54 na verpachting van de jacht. Enkele dieren hebben deze slachting overleefd. In 1970 werd een volwassen exemplaar waargenomen bij het wachtershuis de Dauw aan de rand van het bos. In 1972 werd een koppel gezien in een holle weg ten zuidwesten van Molendaal. Was dit het laatste? Dichtbij het kasteel van Harcourt (Zoet Water) zouden Dassen verbleven hebben tot in 1966.

Tussen Opvelp en Honsem werden zij voor het laatst gezien in 1967. Op ecologisch vlak zou het wederinvloeren van de Das (wij wensen het uit ganser harte) geen enkel vraagstuk doen oprijzen. Het woud, dat nog steeds omringd is met landbouwgronden past hem uitstekend. De Vos hield beter stand. Voortdurende vervolging verplichtte hem nochtans dikwijls van woonst te veranderen.'

Voor verdere informatie over de dassenbevolking van het Meerdaalwoud stak de werkgroep ook haar licht op bij jagers en boswachters. De woorden van Reylandt werden bevestigd. Later werden ze nog aangevuld met 'levend' bewijs: een opgegraven dassenschedel, met drie hagelgaten! Vanwege de wildwachters kregen leden van de werkgroep ook belangrijke aanwijzingen over de ligging van de oude burchten in dit bosrijke gebied.

Licht op groen voor herinvoering

Het voorkomen van zo'n oude burchten, de uitgestrektheid van het boscomplex (1 200 ha), de ruime beschikbaarheid van voedsel en water en de aansluitingsmogelijkheid met populaties uit Wallonië sterkten de werkgroep in zijn vermoeden dat het Meerdaalwoud, in vergelijking met andere gebieden, wellicht het meest geschikt zou zijn voor vrijlating. Een punt van onzekerheid was de vraag in hoeverre landbouwgiften een schadelijke uitwerking op de Dassen zouden hebben.

Jagers en wildwachters werden ingelicht over het voorname om als de gelegenheid zich voordeed, Dassen vrij te laten. De meesten schaarden zich achter het plan. Sommigen waren bereid mede in te staan voor het welslagen. Eén wildwachter trad zelfs toe tot de werkgroep.

Er moest een vol jaar gewacht worden eer het asiel Dassen in het bezit kreeg, maar het waren er meteen niet minder dan acht. Met de toestemming van Waters en Bossen die het beheer heeft over het Meerdaalwoud, werden op 31 mei 1981 drie koppels nabij zorgvuldig geselecteerde burchten vrijgelaten. Enkele maanden later werden hier de twee resterende dieren (wijfjes) als tussenschakel aan toegevoegd. Zo kon men er van op aan dat de territoria elkaar zouden raken. Kort na de vrijlating bleek echter reeds dat de dieren blijvende aandacht en bescherming zouden eisen. Aan de burcht waar later één der bijkomende wijfjes zou worden vrijgelaten, traden de eerste moeilijkheden op; zware stookolie werd in de pijpen gegoten en de openingen werden dicht gemaakt met stevige takken! Kort na het opruimen

hiervan werd de burcht opnieuw vernield. De organisatie van een quasi permanente bewaking drong zich op...

Een jaar later

Een jaar na het uitzetten van de dieren werd een eerste balans opgemaakt. De activiteiten van de werkgroep beperkten zich gedurende die periode tot het nauwgezet volgen en observeren. Koppel 1 verliet zijn plaats van uitzetten en vestigde zich in een klein bosje temidden van akkers en weilanden. Op 24 mei 1982 kwam het bericht dat deze burcht jonge Dasjes huisvestte. Koppel 2 bleef op de plaats waar het werd vrijgelaten. Het kreeg gezelschap van één der solitair uitgezette wijfjes. Eind september werd een wijfje van dit trio dood aangetroffen. De twee overblijvende dieren in deze burcht zijn moeilijk waar te nemen. De uitgangen van de woonst bevinden zich in dicht struikgewas. Het derde koppel was het meest actief. Zij maakten een bijburcht in het domein Val-Duc, op 1 kilometer van hun vast verblijf, maar die nieuwe gangen werden dichtgegooid. Sindsdien verblijven ze weer in de hoofdburcht waar ze ijverig aan het werk geweest zijn met het vrijmaken van nieuwe gangen.

Tegenkantingen maar ook steun

Ondertussen bleef het opbotsen tegen allerlei duistere praktijken. Twee mannen werden bij valavond op heterdaad betrapt, op 20 m van een burcht, met het geweer op de uitgang gericht. Jacht op Bunzing zogezegd ... want op de Das mag niet worden gejaagd. Giftig lokaas werd aangetroffen in de omgeving van een andere burcht: een Fazant, met opengesneden borst gevuld met Tenik. Tenslotte werd vanuit jagersmiddens hardnekkig, maar uiteindelijk gelukkig tevergeefs, gepoogd toelating te krijgen om in dit gebied Vossen te verdelgen...

Tegenover die tegenkantingen staat het toenemend aantal leden dat de werkgroep wil steunen in deze actie, én vooral de vaststelling dat de dieren het al bij al voor de wind gaat, gezien ze in aantal toenemen. In de vroege ochtend keren de enthousiastelingen van de werkgroep verkleumd terug van een nacht observatie, wetend dat Dassen in deze natuur thuishoren en dat ze daar een functie hebben, die niet door een tweeloop kan overgenomen worden.

Verder ijveren voor betere bescherming

De werkgroep zal blijven ijveren voor een betere bescherming van de Das in het Vlaamse gewest. Zijn naam moet uit de jachtwet (hoewel hij volgens die wet reeds een aantal jaren niet meer mag bejaagd worden) en in plaats daarvan op de lijst van beschermde diersoorten ingevuld. Ook zijn biotoop moet beschermd. Hieronder mag niet enkel de burcht worden verstaan, maar evenzeer de hele omgeving, weilanden inclusief. Wat te denken in dit opzicht van de regeling in Nederland om aan bosbouwers een vergoeding te geven voor schade die kan aangericht worden bij het graven van burchten, én van de bekostiging van staatswege van de herinvoering van de Das op de Veluwe.

Ten behoeve van de nieuwe dassenbevolking in Meerdaalwoud zal de werkgroep ook nieuwe houtwallen en hagen aanplanten, gezien dit erg belangrijke elementen zijn in de levenswandel van de Das.

De dieren zullen verder op de voet gevolgd en bestudeerd worden. Uit deze studie moge blijken of en welke

verdere beheersmaatregelen dienen genomen. In dit verband kregen onze nieuwe Dassen reeds een paar keer bezoek van de Heer Vink, uit Nederland, aldaar verbonden aan Staatsbosbeheer. In samenwerking met de vereniging 'Das en Boom' slaagt de Heer Vink er reeds een aantal jaren in de dassenpopulatie in Nederland langzaam maar zeker te doen aangroeien. Zijn ervaringen zijn van onschatbaar belang voor de werkgroep van het Vossenhol. □

Het Meerdaalwoud, een nieuwe thuis voor de Das in Vlaanderen

Dassenwerkgroep Meerdaalwoud
Aarschotsestraat 4, 3043 Bierbeek

De werkgroep stelt een diareeks over Dassen ter beschikking van scholen en jeugdgroepen. Deze reeks en verdere inlichtingen over deze zaak kunnen worden bekomen op vermeld adres van de Dassenwerkgroep.

Elke natuurbeschermer weet dat het invoeren van soorten op plaatsen waar ze nooit voorkwamen uit den boze is. De mogelijke ecologische gevolgen zijn gewoon niet te overzien, denk aan de konijnen in Australië. Maar ook het invoeren van dieren op plaatsen waar ze verdwenen zijn, kan niet zomaar. Als regel moeten we aanhouden dat herinvoeren van soorten niet zou mogen gebeuren, tenzij een aantal duidelijke voorwaarden vervuld zijn. Vooreerst moet de soort in het recente verleden op dezelfde plaats voorgekomen zijn (zeker na de jongste IJstijd). Ten tweede moet de oorzaak van verdwijnen gekend zijn en mag ze niet meer in dezelfde mate bestaan.

In de praktijk betreft het vaak menselijk ingrijpen (vervolging), want niet-menselijke invloeden blijven veelal onbegrepen, en dan valt het erg moeilijk te beoordelen of de nefaste invloeden nog aanwezig zijn of niet. Het geschikte biotoop en de andere ecologische basisvoorwaarden voor het overleven moeten aanwezig zijn. De 'uitverkoren' dieren moeten zoveel mogelijk dezelfde erfelijke eigenschappen vertonen als de oorspronkelijke, verdwenen populatie. Van het uitzetten van een andere ondersoort kan hoegenaamd geen sprake zijn. Tevens ligt het voor de hand dat door het wegvangen van de dieren het voortbestaan van de 'donor-populatie' niet in het gedrang mag komen. En tenslotte: de herinplanting mag het landschap en de biotopen, of het voortbestaan van andere soorten niet aantasten.

Het ziet er naar uit dat de leden van de Dassenwerkgroep niet ondoordacht te werk gegaan zijn, dat ze wel degelijk hebben rekening gehouden met de verschillende criteria.

Maar om te garanderen dat geen onbezonnen experimenten plaatsvinden, zouden we ervoor willen pleiten om voortaan alle projecten van herinvoer te onderwerpen aan een voorafgaande goedkeuring door de Hoge Raad voor Natuurbehoud. (Red.)